

III.7064.149.2015.JA

Pan
Władysław Kosiniak-Kamysz
Minister Pracy
i Polityki Społecznej

Pragnę zwrócić uwagę Pana Ministra na problem braku możliwości nabycia prawa do świadczenia przedemerytalnego przez osoby uprawnione do świadczeń opiekuńczych z tytułu sprawowania opieki na osobą niepełnosprawną - świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego, zasiłku dla opiekuna, które utraciły wskazane świadczenia na skutek zdarzeń niezależnych od opiekunów, np. wskutek śmierci podopiecznego.

Wielokrotnie zgłaszany postulat włączenia grupy osób, które w okresie poprzedzającym dzień rejestracji w powiatowym urzędzie pracy otrzymywały świadczenia opiekuńcze do grona uprawnionych do zasiłku dla bezrobotnych został uwzględniony w projekcie ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw z dnia 2 września 2015 r., który to stanowi realizację wyroków Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 października 2014 r. - sygn. akt K 38/13 oraz z dnia 18 listopada 2014 r. - sygn. akt SK 7/11. Zatem okres pobierania świadczeń opiekuńczych stanowiących w swym charakterze rekompensatę utraconego wynagrodzenia został przez ustawodawcę potraktowany jako funkcjonalny odpowiednik okresu zatrudnienia w zakresie możliwości zaliczenia tego okresu do okresu 365 dni uprawniających do uzyskania prawa do zasiłku dla bezrobotnych.

Projektowane rozwiązanie Rzecznik przyjmuje z dużym zadowoleniem, gdyż na kwestię konieczności zagwarantowania osobom sprawującym często wieloletnią opiekę nad niepełnosprawnym członkiem rodziny odpowiedniego wsparcia ze strony państwa po ustaniu prawa do świadczeń opiekuńczych zwracał już uwagę w 2011 r. kierując wystąpienie generalne do Ministra Pracy i Polityki Społecznej (pismo z dnia 26 maja 2011 r. RPO-670906-III/11).

W ocenie Rzecznika niezbędne wydaje się rozszerzenie zakresu tego wsparcia. Dotyczy to szczególnie osób, których powrót na rynek pracy po kilkudziesięciu latach wykluczenia zawodowego i utracie świadczeń opiekuńczych z przyczyn od opiekuna niezależnych, jest poważnie utrudniony, a często wręcz niemożliwy. W ocenie Rzecznika rolę ustawodawcy jest podjęcie starań mających na celu zapewnienie takim osobom warunków przystosowania się do nowej sytuacji i wprowadzenie, poza uprawnieniem do zasiłku dla bezrobotnych, mechanizmu ochronnego w postaci uprawnienia do świadczenia przedemerytalnego.

Przepisy ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 170 ze zm.) wprowadzają możliwość objęcia osłoną socjalną osoby w wieku 56 - 61 lat, legitymujące się długoletnim stażem ubezpieczeniowym 20 - 35 lat, które po minimum sześciomiesięcznym zatrudnieniu nie ze swej winy tracą pracę. Pomoc ta jest więc adresowana do osób, które zbliżając się do wieku emerytalnego stają się osobami bezrobotnymi i wypadają z rynku pracy, a ich ograniczenia w zakresie mobilności zawodowej oraz możliwości adaptacyjnych uzasadniają konieczność wsparcia państwa. Na taką pomoc w świetle obowiązujących przepisów ustawy o świadczeniach przedemerytalnych, przy spełnieniu wymogów ustawowych związanych z wiekiem i stażem ubezpieczeniowym, nie mogą liczyć opiekunowie pobierający świadczenia opiekuńcze, którzy tracą do nich prawo po śmierci osoby, którą się opiekują. Ograniczenie to w ocenie Rzecznika nie znajduje uzasadnienia, szczególnie wobec przyjętego w powołanym wyżej projekcie nowelizacji ustawy o świadczeniach rodzinnych (...) stanowisku, iż okres pobierania świadczeń opiekuńczych jest funkcjonalnym odpowiednikiem okresu zatrudnienia.

Wieloletni opiekunowie osób niepełnosprawnych, dotknięci utratą uprawnienia do świadczeń opiekuńczych z przyczyn od nich niezależnych, mają prawo oczekiwać pomocy państwa na poziomie przynajmniej takim jak osoby, które tracą zatrudnienie z przyczyn nieleżących po stronie pracownika. Świadczenie przedemerytalne jest bowiem szczególną kategorią świadczeń socjalnych, do których dostęp powinien odpowiadać gwarancjom określonym w art. 32 Konstytucji RP. Nie bez znaczenia jest także społeczna doniosłość opieki rodzinnej nad osobami niepełnosprawnymi, a przy niedostatkach w obszarze opieki instytucjonalnej rola opiekunów jest nie do przecenienia. Świadczenia opiekuńcze są subsydiarną formą pomocy rodzinie, a dobrowolność rezygnacji z pracy zarobkowej wskazuje na to, że instytucja ta jest wyrazem realizacji zasady pomocniczości państwa. W sytuacji zatem śmierci podopiecznego pomoc ta powinna być kontynuowana w postaci zasiłku dla bezrobotnych oraz świadczenia przedemerytalnego.

Zdaniem Rzecznika istnieje potrzeba rozważenia możliwości wprowadzenia do ustawy o świadczeniach przedemerytalnych podstawy prawnej umożliwiającej uzyskanie prawa do świadczenia przedemerytalnego opiekunowi po utracie świadczeń opiekuńczych z powodu śmierci podopiecznego.

Działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2014 r. poz. 1648 ze zm.) uprzejmie proszę Pana Ministra o przedstawienie stanowiska w kwestii zmiany kwestionowanej regulacji prawnej.

Podpis na oryginale